

Fredrik Sandström: Elever stressas sönder med ständiga kopplingar till resultat

DN Åsikt 2018-03-19

I ett av valets stora politiska spörsmål, skolan, kommer strukturella frågor som fria skolvalet och skolpengen att beröras. Men även mindre frågor om skolans innehåll och utformning brukar bli slagträn i debatten.

Höjda krav, utan koppling till hur dessa krav ska realiseras i praktiken, är ett populärt inslag. Retoriken präglas ofta av utspel som fokuserar på en värdering av elevens kunskaper, exempelvis med en starkare koppling mellan provresultat och betyg, planer på digitala nationella prov och att "ordning och reda" i klassrummet löser alla problem. Gemensamt för alla dessa frågor är att de, konstigt nog, diskuteras väldigt sällan ur elevens perspektiv.

Kunskap är komplext och består av många olika delar. En del av kunskapen är enkel att greppa som multiplikationstabeller, huvudstäder i Europa –och skenbart enkel som ett visst antal rätt på nationella provens läsförståelsetest. Andra delar av kunskapen är flyktig och ett virrvarr av fakta, förståelse, färdigheter, men också erfarenheter, tankar, perspektiv, nyfikenhet, mod och förmåga att omsätta kunskaperna i nya och hittills okända sammanhang.

ANNONS

Att den politiska debatten handlar så mycket om att mäta, värdera och kontrollera gör något med eleven, läraren, skolan och samhällets förväntningar på alla parter. Men att prata om bedömning, före undervisning och lärande, är inte det att börja i fel ände? Eleven går väl ändå inte i skolan primärt för att bli bedömd? Eller?

Lärarens främsta uppgift är att planera, genomföra och utvärdera undervisning. Är det inte där den skolpolitiska debatten borde lägga allt sitt krut? Hur skapas de bästa förutsättningarna för eleven, läraren och skolan? Hur vi gör så att eleven lär sig det där härliga virrvarret av kunskaper?

I skoldebatten hörs politiker och höga tjänstemän, men sällan lärare och nästan aldrig elever. Ord som Pisa, målpuffyllelse, krav, prov, betyg, disciplin och bedömning omgärdar det offentliga samtalet om skolan. Orden skapar en bild om vad som är "viktigt".

Det finns en risk att det offentliga samtalet om skolan påverkar vår undervisningspraktik, vare sig vi vill det eller inte. Det är en viss skillnad på krav och förväntningar, eller hur? Att bedöma och värdera elevens kunskaper i alltför stor utsträckning leder till att alltför många elever krokmar och tappar lusten att lära. Att prata om bedömning utan att i samma stund inkludera undervisning riskerar att urholka själva essensen av vad skolan är och borde vara – en plats att lära sig.

Om läraren enbart undervisar om det som ligger till grund för betygen, snarare än vad eleverna ska lära sig, undervisningens totala innehåll, lär sig eleverna mindre. När lärare utgår ifrån enstaka delar, vad som ska bedömas eller komma på provet, kommer detta att påverka undervisningen.

På 90-talet blev begreppet "treämnnesskola" en realitet då ett ensidigt fokus lades på de tre obligatoriska ämnena matematik, svenska och engelska. I läs- och skrivsammanhang har fokus länge legat på att eleverna ska "knäcka koden" och bli fonologiskt medvetna. Undervisningen innehåll begränsas då syfte och mål, det som ska bedömas, blir samma sak. Man riskerar att missa kunskaper som är viktiga för elevens totala lärande, som blivande samhällsmedborgare att förstå och förhålla sig till demokratiska rättigheter och skyldigheter. En människa rustad för att delta i samhället med möjlighet att påverka både för sitt eget och andras bästa för ögonen.

Vi stressar dessutom sönder eleverna med ett ständigt förbättringsfokus och kopplingar till resultat. Det finns en uppenbar risk att vi fräntar elevernas ork, mod och lust att lära. Bara glädjen att få skapa något – samtal, bilder, smörknivar, höjdhopp, a "beautiful sentence in Deutch" eller baka en kaka – och känna förnöjsamhet inför sin prestation. Den här kakan blev ju riktigt god, utan att någon kommenterar vad som kunde göras bättre. Vart tog "good enough" vägen?

Hur skapar vi en skola där både lärare och elever tycker att lärande i alla dess former är skolans viktigaste uppdrag och där eleverna får framtidstro? Elever ska växa i skolan, både socialt och kunskapsmässigt, med bibehållen integritet och självkänsla.

Det är skolans uppgift att se till att alla elever lär sig och växer i alla avseenden under sin skoltid. Eleverna ska bli samhällsmedborgare som fungerar och berikar världen på sitt alldeles unika sätt.

Ju högre krav som ställs på eleven, desto bättre måste skolan vara för att ge eleven förutsättningar att lära sig. Vi kanske ska börja med att lyssna på vad eleverna berättar om hur det kan gå till.

Om skribenten

Fredrik Sandström

Lärare på Gäddgårdsskolan i Arboga och 2017 års pristagare av Svenska Akademiens svensklärapris.